

УДК 331.5:327.5

JEL Classification: D74, J64, J68

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2022-2.86.03>

Конон Багрій, к.е.н., доцент,
<http://orcid.org/0000-0002-3516-9565>
Чернівецький торговельно-економічний інститут ДТЕУ,
Руслан Кучінік, завідувач відділення,
Наталка Кучінік, голова
циклової комісії обліково-фінансових дисциплін,
Чернівецький фаховий коледж технологій та дизайну,
м. Чернівці

БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ: АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація

Актуальність. Постановка проблеми. Важливою соціально-економічною проблемою України, що відстоює свою незалежність та цілісність у війні з Російською Федерацією, є безробіття. Це складне макроекономічне явище економічного життя. Війна в Україні згубно позначається на зайнятості в країні. Нині безробіття стає неодмінним елементом життя України, що впливає не тільки на соціальну, а й економічну ситуацію в державі. Воно залишається в центрі уваги і населення, і наукової громадськості, і всієї євроспільноти, а також є однією з актуальних проблем у нашій рідній країні. Безробіття є макроекономічною проблемою, яку формують такі чинники, як активні військові дії, структурні зміни в економіці, зниження темпів економічного розвитку, науково-технічний прогрес, співвідношення цін на фактори виробництва, сезонні коливання виробництва, недостатній сукупний попит, інфляція, недосконале трудове законодавство, низький рівень професійної підготовки й перепідготовки, неналежний рівень програм зайнятості та демографічні процеси.

З огляду на нинішню ситуацію, в якій знаходиться країна, безробіття – це гостра проблема, з якою стикається населення України в умовах сьогодення. Причиною цього є безумовно війна за незалежність і цілісність нашої країни і водночас неефективність використання робочої сили у минулому і відсутність економічних умов, які б дали змогу людям застосовувати свої навички у продуктивній роботі за гідну плату. Саме тому це явище є як економічною, так і соціальною проблемою. Безробіття у нашій країні, на

жаль, набуло масового характеру і несе реальну загрозу для державного та суспільного благополуччя.

Мета статті полягає в розкритті стану та рівня безробіття в Україні під час війни, прогнозування його рівня у майбутньому та окреслення шляхів його подолання.

Методологія. У процесі виконання дослідження використано загальнонаукові теоретичні методи: системний аналіз – для з'ясування основних категорій дослідження; метод індукції – на етапі збору, систематизації і обробки інформації для проведення дослідження; метод дедукції – у процесі теоретичного осмислення проблеми; методи аналізу, синтезу, абстрагування та конкретизації – у процесі дослідження стану та рівня безробіття в Україні під час війни; абстрактно-логічний метод – для здійснення теоретичних узагальнень та висновків щодо прогнозування рівня безробіття у майбутньому та окреслення шляхів його подолання. Для досягнення мети дослідження використано офіційну інформацію Державної служби статистики України, Державного центру зайнятості та данні соціологічних опитувань провідних інформаційних агентств.

Результати. У статті проведено аналіз сучасного стану безробіття в Україні під час війни та розкритті ключові причин, які його викликають. Досліджено класичні підходи до трактування безробіття як соціально-економічного явища та окреслено власне бачення трактування безробіття. Розглянуто вплив війни з Російською Федерацією за відстоювання незалежності та цілісності на зростання рівня безробіття в Україні. На підставі даних офіційної статистики та даних Державної служби зайнятості проведено аналіз рівня безробіття та зайнятості в Україні. Зокрема, окреслена структура попиту на працівників за галузями по Україні до та під час війни, проаналізована кількість вакансій та безробітних за регіонами країни, розкритті обсяги запланованого масового вивільнення працівників у короткій перспективі. Також, досліджено особливості ринку робочої сили в сучасних умовах воєнного стану, виділено основні причини безробіття в Україні. Розглянуто теоретичні аспекти регулювання державної політики в галузі зайнятості населення. Запропоновані шляхи подолання безробіття в Україні під час війни.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що рекомендації і пропозиції, викладені у дослідженні, спрямовані на обґрунтуванні необхідності подальшого пошуку шляхів подолання безробіття в Україні під час війни. За допомогою аналітично-статистичних методів встановлено, що найсуттєвішими чинниками зростання безробіття в країні є наразі війна, інфляція та значні структурні зміни в економіці.

Перспективи подальших досліджень. Враховуючи, що невпинне зростання безробіття в Україні є важливою соціально-економічною проблемою під час війни, указаний напрям потребує подальших досліджень, а саме – у частині дослідження безробіття в Україні у поствоєнний період та знаходження нових ефективних шляхів його подолання.

Ключові слова: безробіття; рівень безробіття; зайнятість; ринок праці; економіка; центр зайнятості; трудові ресурси.

Кількість джерел: 27; кількість рисунків: 4.

Konon Bagrii, Candidate of Economic Sciences,
Assistant Professor,
<http://orcid.org/0000-0002-3516-9565>
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of SUTE,
Ruslan Kuchinik, Head of the Department,
Natalia Kuchinik, Head of the Cycle Commission
of Accounting and Finance disciplines,
Chernivtsi Applied College of Technologied
and Design, Chernivtsi

UNEMPLOYMENT IN UKRAINE DURING THE WAR: ANALYTICAL ASPECT

Summary

Unemployment is an important socio-economic problem for Ukraine, which defends its independence and integrity in the war with the Russian Federation. This is a complex macroeconomic phenomenon of economic life. The war in Ukraine has a detrimental effect on employment in the country. Currently, unemployment is becoming an essential element of life in Ukraine, which affects not only the social but also the economic situation in the country. It remains the focus of the population, the scientific community and the entire European community, and is one of the pressing issues in our home country. Unemployment is a macroeconomic problem caused by factors such as active hostilities, structural changes in the economy, declining economic development, scientific and technological progress, price ratios, seasonal fluctuations in production, insufficient aggregate demand, inflation, imperfect labor legislation, low level of professional training and retraining, inadequate level of employment programs and demographic processes.

Considering the current situation in the country, unemployment is an acute problem facing the population of Ukraine in today's conditions. The reason for this is definitely the war for the independence and integrity of our country and at the same time the inefficient use of labor in the past and the lack of economic conditions that would allow people to apply their skills in productive work for a decent fee. That is why this phenomenon is both an economic and a social problem. Unemployment in our country, unfortunately, has become widespread and poses a real threat to state and public welfare.

The article analyzes the current state of unemployment in Ukraine during the war and reveals the key reasons that cause it. Classical approaches to the interpretation of unemployment as a socio-economic phenomenon are studied and author's interpretation of unemployment is outlined. The impact of the war with the Russian Federation on the

defense of independence and integrity on the growth of unemployment in Ukraine is considered. Based on official statistics and data from the State Employment Service, an analysis of the level of unemployment and employment in Ukraine was conducted. In particular, the structure of demand for workers in Ukraine before and during the war is outlined, the number of vacancies and unemployed by regions of the country is analyzed, the volume of planned mass layoffs in the short term is revealed. Also, the peculiarities of the labor market in the wartime are studied, the main causes of unemployment in Ukraine are highlighted. Theoretical aspects of regulation of state policy in the field of employment are considered. Ways to overcome unemployment in Ukraine during the war are suggested.

Keywords: unemployment; unemployment rate; employment; labor market; economy; employment center; workforce.

Number of sources – 27; number of drawings – 4.

Постановка проблеми. Важливою соціально-економічною проблемою України, що відстоює свою незалежність та цілісність у війні з Російською Федерацією, є безробіття. Це складне макроекономічне явище економічного життя. Війна в Україні згубно позначається на зайнятості в країні. Нині безробіття стає неодмінним елементом життя України, що впливає не тільки на соціальну, а й економічну ситуацію в державі. Воно залишається в центрі уваги і населення, і наукової громадськості, і всієї євроспільноти, а також є однією з актуальних проблем у нашій рідній країні. Безробіття є макроекономічною проблемою, яку формують такі чинники, як активні військові дії, структурні зміни в економіці, зниження темпів економічного розвитку, науково-технічний прогрес, співвідношення цін на фактори виробництва, сезонні коливання виробництва, недостатній сукупний попит, інфляція, недосконале трудове законодавство, низький рівень професійної підготовки й перепідготовки, неналежний рівень програм зайнятості та демографічні процеси.

З огляду на нинішню ситуацію, в якій знаходиться країна, безробіття – це гостра проблема, з якою стикається населення України в умовах сьогодення. Причиною цього є безумовно війна за незалежність і цілісність нашої країни і водночас неефективність

використання робочої сили у минулому і відсутність економічних умов, які б дали змогу людям застосовувати свої навички у продуктивній роботі за гідну плату. Саме тому це явище є як економічною, так і соціальною проблемою. Безробіття у нашій країні, нажаль, набуло масового характеру і несе реальну загрозу для державного та суспільного благополуччя.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Проблемам безробіття в Україні присвячено чимало праць науковців. Дана проблематика знайшла відображення у дослідженнях вітчизняних учених. А. Борищук, К. Семенова [1] проаналізували рівень безробіття в Україні. Натомість, Н. Богацька [2] провела соціально-економічний аналіз безробіття та зайнятості на ринку праці в Україні.

І. Зайцева [3] дослідила проблеми зайнятості та безробіття в Україні та країнах Європейського Союзу, а Л. Шаульська та Н. Якимова [4] у своїй науковій праці дослідили проблеми тіньової зайнятості в контексті структурних трансформацій ринку праці.

Окремо варто виділити дослідження Н. Міщук, О. Завада [5] у якому автори розкрили статистичний аналіз рівня економічної активності та рівня безробіття в Україні. Водночас, Г. Постнікова, В. Єфременко [6] у своїй статті дослідили вплив COVID-19 на ринок праці та аналіз рівня безробіття в Україні.

Досить цікаві пропозиції, щодо вирішення проблем безробіття у своїх працях наводять такі вчені, як Н. Шматько, М. Маслак, М. Юр. [7] та О. Головченко, М. Головченко [8].

Також необхідно звернути увагу на дослідження, що присвячені безробіттю в Україні, таких вчених як: З. П. Бараник, О. А. Петухова [9], А. О. Близнюк [10], В. І. Бредюк, О. І. Джоні [11], В. Б. Гітіс, М. М. Маргієва, С. С. Дріго, А. О. Юркін [12], А. О. Гусєв [13], В. І. Кифяк, Н. В. Лесько [14], С. В. Мороз, І. В. Костюк [15], С. П. Червона [16], О. В. Швець [17] та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У той же час, незважаючи на вагомий внесок науковців

у дослідження, щодо зростання безробіття в Україні та окреслення шляхів його подолання, залишаються невирішеними та потребують подальших досліджень питання стану та аналізу безробіття під час війни і прогнозування його рівня у майбутньому.

Виходячи з вищесказаного, сформулюємо **мету** статті, що полягає в розкритті стану та рівня безробіття в Україні під час війни, прогнозування його рівня у майбутньому та окреслення шляхів його подолання.

Виклад основного матеріалу. Безробіття – соціально-економічне явище, за якого працездатне населення не може знайти роботу, стан зайнятості частини економічно активного населення [17]. Провівши аналіз наукової літератури, а також розглянувши різні визначення поняття «безробіття», слід відмітити, що не існує єдиного погляду щодо цього соціально-економічного явища. Узагальнивши всі досліджені твердження пропонується таке розуміння поняття «безробіття». Безробіття – це суспільна ситуація в країні, спричинена економічними, політичними, соціальними або іншими чинниками, за яких значна частина працездатного населення не може реалізувати свій трудовий і творчий потенціал через обмежену кількість вакантних робочих місць або через свою неконкурентоспроможність на ринку праці.

24 лютого 2022 року перекроїв життя українців на «до» і «після». Внаслідок війни понад 13 млн українців залишили свої домівки, виїхавши до інших міст або за кордон [18]. Щодня кількість безробітних зростає, – підприємства зупиняються через знищення виробничих потужностей, розрив логістичних ланцюжків, нестачу персоналу, втрату попиту.

За останній місяць українська економіка скоротилася удвічі, що спричиняє фундаментальні зміни на ринку праці. Київська область, Охтирка, Маріуполь, Харків, Чернігів – це вже не ринок праці, а ринок виживання. Там або суто волонтерські ініціативи, або

героїчні подвиги бізнесу. Повномасштабна війна з Російською Федерацією катастрофічно вплинула на рівень безробіття в Україні.

Точних даних щодо кількості людей, які залишилися без роботи внаслідок війни, наразі немає. Останні цифри від Державної служби статистики – за четвертий квартал 2021 року. На кінець року статус офіційного безробітного мали 10,6 % працездатного населення від 15 до 70 років (1,8 млн осіб) [19]. Рівень зайнятості та безробіття за даними Державного центру зайнятості відображено на рис. 1.

Зміни за перший квартал 2022-го Державна служба статистики України обіцяє оприлюднити не раніше червня, тому поки що єдине джерело інформації – соціологічні опитування. Згідно з нещодавнім опитуванням групи «Рейтинг» (1000 опитаних респондентів), унаслідок бойових дій у середньому по країні залишилися без роботи 53 %. Найбільша проблема – на сході, там цей показник сягає 74% [21].

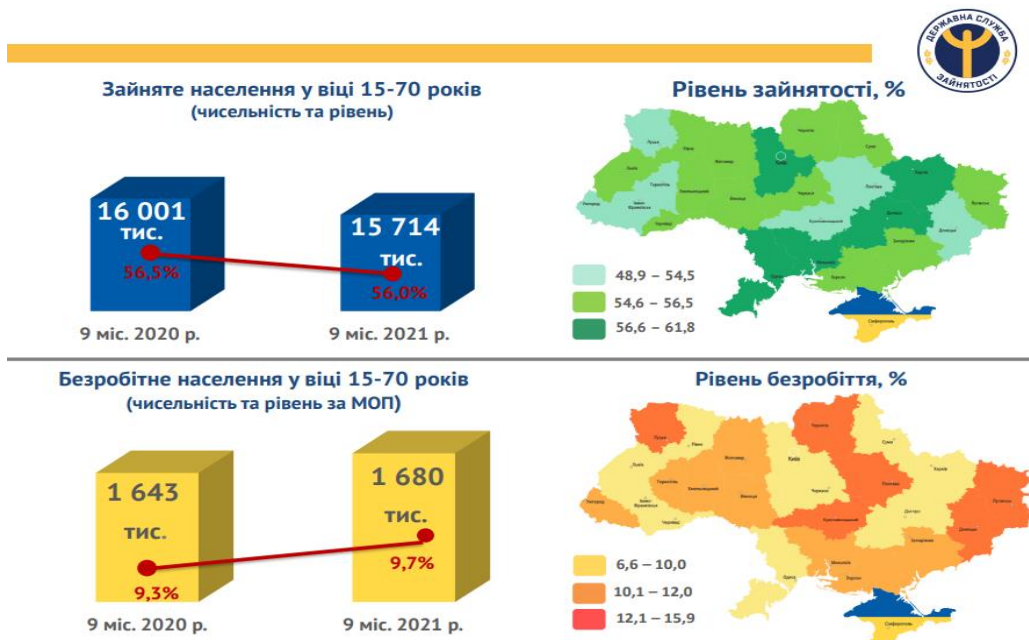

Рис. 1. Рівень зайнятості та безробіття населення в Україні, %*

*Джерело: [20].

Варто зазначити, що у маленьких містечках, особливо на Західній Україні, і у мирний час не було роботи, а зараз, коли туди приїхало багато біженців зі сходу та центру України її немає і поготів.

Не менш показовою є статистика онлайн-платформ для пошуку роботи. За підрахунками сайту Robota.ua [22], порівняно з довоєнним часом, кількість вакансій на другий тиждень війни впала на 55%-85% залежно від міста. Найбільше падіння – у Харкові, найменше – у Львові.

Найм на роботу проводять 10%-15% компаній у неокупованих місцях, кількість дійсно актуальних вакансій наразі – біля 5000.

Кількість вакансій на другому тижні агресії склала наступний відсоток від довоєнного рівня:

- у Києві – 35-45 % від довоєнного рівня;
- у Харкові – 15-25 % від довоєнного рівня;
- в Одесі – 33-37 % від довоєнного рівня;
- у Дніпрі – 35-40 % від довоєнного рівня;
- у Запоріжжі – 35-40 % від довоєнного рівня;
- у Львові – 50-65 % від довоєнного рівня.

Наразі, в умовах воєнного стану, питання порядку реєстрації безробітних та виплати допомоги регулюється постановою КМУ від 19 березня 2022 року № 334 «Деякі питання реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу, нарахування та виплати допомоги по безробіттю на період дії воєнного стану» (Постанова про реєстрацію безробітних під час війни) [23].

Окрім того, 21 квітня Верховна Рада прийняла законопроект № 7275 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо деяких питань функціонування сфер зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття в період воєнного стану» (Закон про безробіття в умовах війни) [24]. Цей закон спрощує отримання статусу безробітного та соціальних виплат для внутрішньо переміщених осіб (ВПО), а також осіб, які перебувають на тимчасово окупованих

територіях, або територіях де ведуться бойові дії. Правила, які встановлюються цим законом, будуть діяти на період воєнного стану та 180 днів після його закінчення.

29 квітня КМУ прийняв постанову [25], яка додатково спрощує порядок реєстрації безробітних під час воєнного стану, зокрема надає право отримати статус безробітного за відсутності повного пакету передбачених документів.

Право на допомогу має особа, яка отримала офіційний статус безробітного. Набути цей статус можуть:

- особи працездатного віку до призначення пенсії;
- особи, які не отримують заробіток та інші передбачені законодавством доходи;
- особи, які мають бажання бути працевлаштованими;
- інші категорії осіб, визначені в частині 1 статті 43 Закону України «Про зайнятість населення».

Отримати статус безробітного можуть особи, які після введення воєнного стану працювали за трудовим договором, цивільно-правовим договором, або контрактом.

Закон про безробіття в умовах війни [24] передбачає, що у разі втрати частини заробітної плати (доходу) внаслідок зупинення (скорочення) виробництва продукції (надання послуг) допомогу по частковому безробіттю можуть отримати не тільки наймані працівники, а й фізичні особи-підприємці (ФОП).

Допомога по частковому безробіттю надається роботодавцям та ФОП, якщо зупинення (скорочення) виробництва продукції (надання послуг) призвело до скорочення робочого часу та зменшення їх доходів.

Соціальною підтримкою безробітних громадян та організацією їх працевлаштування займається Державна служба зайнятості. Отже, щоб отримати допомогу, необхідно звернутись із заявою до центру зайнятості. Існує декілька варіантів як це зробити: через Портал

Дія, особисто прийти в центр зайнятості або надіслати заяву електронною поштою.

За новим Законом про безробіття, в умовах війни [24], виплата допомоги по безробіттю може здійснюватися без особистого візиту до центру зайнятості, за умови підтвердження безробітнім наміру перебувати у статусі безробітного не рідше, ніж 1 раз на 30 днів будь-якими засобами комунікації.

Законом про безробіття в умовах війни максимальний розмір виплат становить 1,5 мінімальні заробітні плати станом на 1 січня календарного року (сьогодні це 9750 гривень).

Статус безробітного надається з першого дня реєстрації особи у центрі зайнятості, а допомога по безробіттю призначається з першого дня отримання статусу безробітного.

За новим Законом про безробіття, в умовах війни [24], виплата допомоги громадянам, які виїхали за кордон, припиняється у разі перебування за кордоном понад 30 днів.

Також слід зазначити, що ринок праці дуже корелює з ВВП. На цьому етапі працюють сектори економіки, які забезпечують базові потреби громадян (електроенергія, опалення, логістика, освіта, медицина, держсектор, виробництво та продаж товарів повсякденного попиту) на тих територіях, де не ведуться бойові дії.

За даними Robotia.ua [22], наразі спостерігається високий попит на лікарів, фармацевтів, касирів, водіїв, вантажників, виробничників тощо. Попри війну, залишаються задіяними й ті, хто може працювати віддалено. Найменш затребувані професії – представники туристичного та ресторанного бізнесу, будівельники й продавці (рис. 2).

Щоб підтримати рівень зайнятості під час війни, сьогодні уряд пропонує бізнесу декілька ініціатив, серед них – перенесення бізнесу зі сходу на захід України та виплата від держави роботодавцю по 6500 грн протягом двох місяців за кожного працівника-переселенця.

Ще один державний бонус – спрощена система оформлення на облік у центрі зайнятості та щомісячна виплата з бюджету по 2000-3000 грн для переселенців. Єдиний нюанс – в умовах війни від безробіття застрахуватися неможливо.

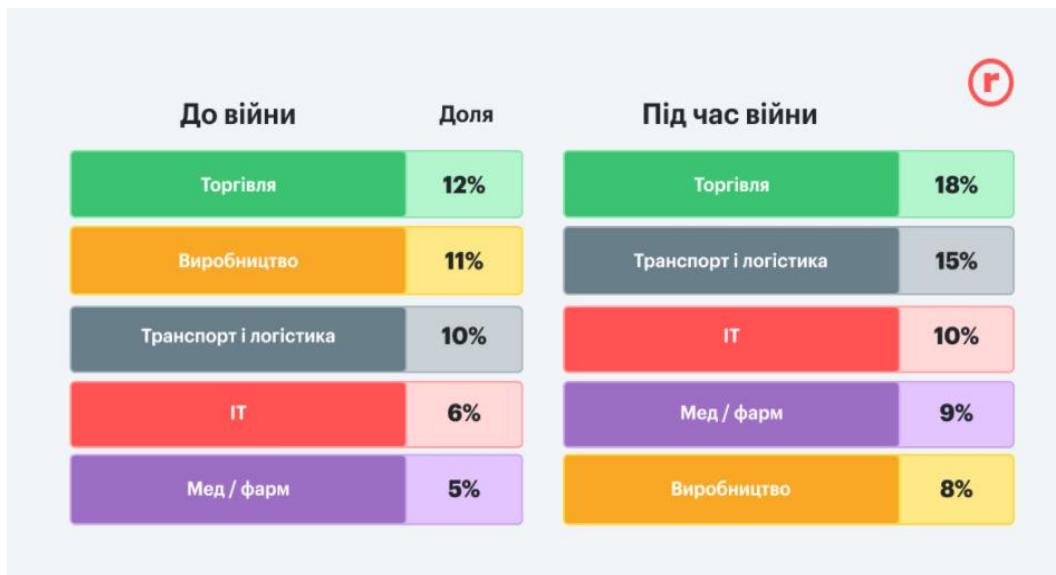

Рис. 2. Структура попиту на працівників за галузями по Україні до та під час війни

*Джерело: [22].

Зі слів бізнес-аналітиків [26], бізнес має запас міцності ще на один-два місяці, а що далі – невідомо. Ускладнює проблему й те, що Російська Федерація цілеспрямовано знищує критичну інфраструктуру: промислові та цивільні об'єкти, які забезпечують людей роботою.

На разі головне запитання: «що очікує на ринок праці після закінчення війни?» Вважаю, насамперед це залежатиме від тривалості бойових дій, а також від кількості людей, які отримали прихисток у країнах ЄС та повернуться до України після завершення війни.

Виклик найближчого часу – підтримати попит на товари та послуги. Тільки сфера послуг, за даними Кабінету Міністрів України

[27], створює 23 % ВВП, 33 % зайнятості та 17 % податкових надходжень.

Якщо у населення не буде грошей, то елементарно не буде кому купувати товари, високими темпами скорочуватиметься сфера послуг. Частково, хоч і не повною мірою, це завдання уже виконують чинні державні програми, але прогнози щодо майбутнього ринку праці все одно не втішні. Кількість вакансій та безробітних за регіонами у січні 2022 року наведена на рис. 3.

Протягом I кварталу 2022 року роботодавцями було подано інформацію про заплановане масове вивільнення 18,2 тис працівників, що у 5 разів менше, ніж у відповідному періоді минулого року (85,2 тис осіб).

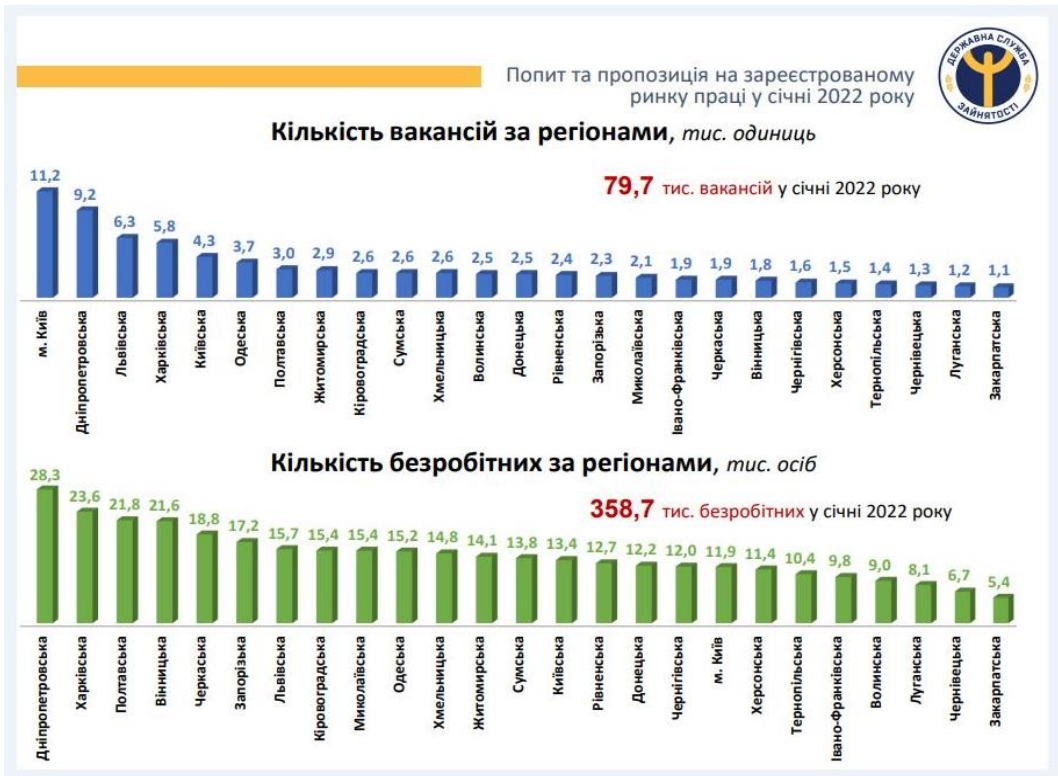

Рис. 3. Кількість вакансій та безробітних за регіонами України у січні 2022 року, тис. осіб

*Джерело: [20].

Зокрема, у березні 2022 року попередили про заплановане масове вивільнення 2,2 тис працівників (у березні 2021 року – 18,1 тис працівників).

Найбільша кількість попереджених про заплановане масове вивільнення у I кварталі 2022 року була у Полтавській (2,0 тис осіб), Харківській (1,4 тис осіб), Кіровоградській (1,3 тис осіб), Житомирській (1,2 тис осіб), Хмельницькій (1,1 тис осіб), Черкаській (1,0 тис осіб) та Івано-Франківській (1,0 тис осіб) областях (рис. 4).

Із загальної кількості попереджених про масове вивільнення 40% становили працівники охорони здоров'я та надання соціальної допомоги та 20% працівники державного управління й оборони, обов'язкового соціального страхування. Серед працівників, попереджених про вивільнення, більше половини становлять керівники, професіонали та фахівці.

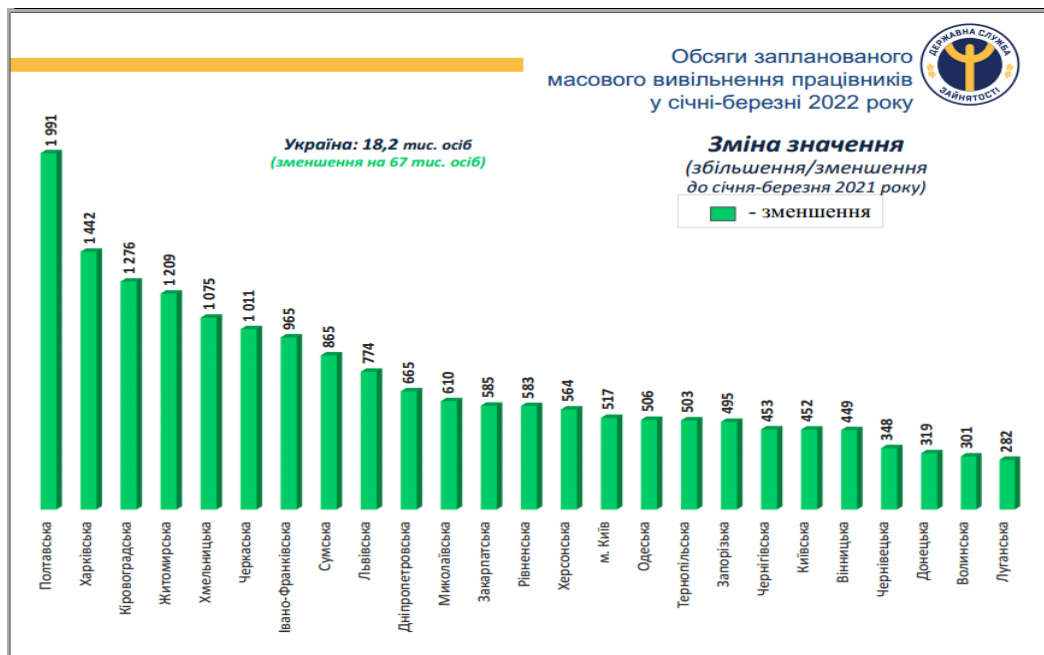

Рис. 4. Обсяги запланованого масового вивільнення працівників в Україні у січні-березні 2022 року, осіб

*Джерело: [20].

Вищенаведені аналітично-статистичні показники підтверджують виникнення великої загрози для України в короткочасній перспективі, а саме демографічний голод, адже кількість українців, які емігрують до Європи, рятуючись від війни невпинно зростає. За даними ООН [18], з 24 лютого з України виїхало понад 6 млн осіб, зокрема жінок працездатного віку. На країну очікує в майбутньому великий дефіцит кадрів, який і до війни спостерігався у певних галузях.

Допомогти повернути людей можуть спеціальні програми, як це робили країни пострадянського світу. Зокрема, Польща, Чехія та Словенія, звідки молодь виїжджала до більш розвинених європейських країн після їх вступу до Євросоюзу.

Інший варіант – заохочувати людей їхати до України високою зарплатнею та перспективами. Але, як свідчить практика, ані державні програми, ані високі зарплати 100 % гарантій не дають. Наочний приклад – Польща, де спостерігається демографічна криза. Яка частково вирішується нашими трудовими ресурсами. Ще до війни проводили соціологічне опитування серед людей, які переїхали з України до Польщі. Опитування показало, що людям важлива не так зарплата, як прийнятна робота та відчуття безпеки. Навіть якщо ми їй запропонуємо людям велику зарплату, а у нас тут усюди ще лежатимуть міни, не кожен захоче сюди повертатися.

Висновки з даного дослідження. Українське безробіття завжди мала свою специфіку, яка полягає в тому, що українська економіка значною мірою перебуває в тіні. Наразі в Україні триває повномасштабна війна з Російською Федерацією за збереження незалежності та цілісності. І тому, за великим рахунком, важко говорити про реальні показники безробіття, однак достеменно зрозуміло що вони зростають з кожним місяцем війни.

Одне із перших завдань - розібратися, що таке безробіття в Україні, скільки його і яка його структура. Ну, і які безпосередньо

тренди, враховуючи тіньову і офіційну зайнятість. Що стосується інструментів подолання безробіття, їх варто умовно розділити на дві великі групи:

1. Інструменти, пов'язані з розвитком економіки. Зрозуміло, що безробіття – це похідна від економічного стану. Якщо економіка динамічно розвивається, якщо в економіку заходять інвестиції, якщо бізнес насолоджується гарним бізнес-кліматом, то зрозуміло, що розвиток економічної активності так чи інакше впливає на зменшення безробіття і на підвищення рівня зайнятості. Хоча тут також можуть бути нюанси - залежно від того, куди направляються гроші. В цьому сенсі необхідно говорити про стратегічні речі, які пов'язані безпосередньо з реформами. З тим, щоб в цю країну і цю економіку було цікаво вкладати кошти. А це, очевидно, буде сприяти підвищенню зайнятості з усіма відповідними наслідками. Але це можливо тільки по завершенні військових дій в нашій країні та досягнення міцних гарантій миру у майбутньому.

2. Заходи, які треба вживати безпосередньо в умовах війни. Ясно що, будь-яка держава намагається мінімізувати негативний вплив (перш за все соціальний), пов'язаний з падінням економічної активності, безробіттям, а відтак і зниженням доходів населення. В Україні це намагання зробити шляхом спрощення процедур реєстрації у якості статусу безробітного, через виплати відповідних допомог тощо. Це традиційний шлях. Але зрозуміло, що він може використовуватися лише протягом дуже короткого періоду часу.

Для того, щоб вирішувати питання безробіття в коротко-, середньо- і довгостроковій перспективі, потребує реформування Державна служба зайнятості населення, вирішення питань, пов'язаних із професійною орієнтацією людей і надання інформації. Тому що сьогодні, щоб влаштуватися на роботу, необхідно мати інформацію, яку можна отримати з Інтернету. Але ясно, що тут велику роль має відігравати саме держава.

Якщо ми говоримо про вирішення проблеми поточного безробіття, то тут держава може організовувати так звані громадські роботи та роботи по відновленню зруйнованих міст, селищ та соціально-економічної інфраструктури. Вона також може стимулювати приватний бізнес та державні компанії, щоб вони не скорочували людей, а навпаки розширювали набір робочої сили і розширювали можливості для зайнятості.

Проведення цієї політики залежить від пріоритетів, які стоять перед країною в соціально-економічному розвитку поточному військовому етапі і в перспективі. І, звичайно, від її фінансових і інституційних можливостей.

Перспективами подальших розвідок у даному напрямку мають стати дослідження безробіття в Україні у поствоєнний період та знаходження нових ефективних шляхів його подолання.

Список використаних джерел:

1. Борищук А. О., Семенова К. Д. Аналіз рівня безробіття в Україні // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових праць. 2017. Вип. 3. Ч. I. С. 29-34.
2. Богацька Н. М. Соціально-економічний аналіз безробіття та зайнятості на ринку праці в Україні // Молодий вчений. 2019. № 11(2). С. 450-454. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_11\(2\)__35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_11(2)__35) (дата звернення: 11.04.2022).
3. Зайцева І. С. Проблеми зайнятості та безробіття в Україні та країнах Європейського Союзу // Управління розвитком. 2016. № 11. С. 125-130.
4. Шаульська Л. О., Якимова Н. А. Проблеми тіньової зайнятості в контексті структурних трансформацій ринку праці // Економічні науки. 2017. № 2. С.28-35.
5. Міщук Н., Завада О. Статистичний аналіз рівня економічної активності та рівня безробіття в Україні // Економічний аналіз. 2019. Т. 29, № 1. С. 29-35. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/escap_2019_29\(1\)__6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/escap_2019_29(1)__6) (дата звернення: 11.04.2022).
6. Постнікова Г. Є., Єфременко В. В. Вплив COVID-19 на ринок праці та аналіз рівня безробіття в Україні // Збірник наукових праць Донбаської національної академії будівництва і архітектури. 2020. № 2. С. 28-33. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/zbnpdnaba_2020_2_8 (дата звернення: 11.04.2022).
7. Шматько Н., Маслак М., Юр. М. Аналіз шляхів вирішення проблем безробіття в Україні // Адаптивне управління: теорія і практика. Економіка. 2018. Вип. 4. С. 56-61 URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ admthp_2018_4_6 (дата звернення: 11.04.2022).
8. Головченко О. М., Головченко М. Ф. Сучасний стан та шляхи подолання безробіття в Україні // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2020. Вип. 46. С. 56-64. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2020_46_9 (дата звернення: 11.04.2022).

ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ

9. Бараник З. П., Петухова О. А. Прогнозування рівня безробіття в Україні // Стратегія економічного розвитку України. 2019. Вип. 45. С. 5-13. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/seru_2019_45_3 (дата звернення: 25.04.2022).
10. Близнюк А. О. Аналіз причин виникнення та підвищення рівня безробіття в Україні // Економіка. Фінанси. Право. 2018. № 4. С. 7-9. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2018_4_4 (дата звернення: 25.04.2022).
11. Бредюк В. І., Джоші О. І. Прогнозування безробіття в Україні на основі методу Бокса-Дженкінса // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка. 2018. № 10. С. 146-152. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzpuoa_2018_10_24 (дата звернення: 25.04.2022).
12. Гітіс В. Б., Маргієва М. М., Дріго С. С., Юркін А. О. Дослідження можливості підвищення рівня зайнятості в Україні за результатами аналізу проблем безробіття // Економічний вісник Донбасу. 2020. № 3. С. 198-204. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2020_3_24 (дата звернення: 27.04.2022).
13. Гусев А. О. Проблема структурного безробіття на сучасному етапі розвитку ринку праці в Україні // Економіка. Фінанси. Право. 2020. № 4(1). С. 6-9. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2020_4\(1\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2020_4(1)_3) (дата звернення: 27.04.2022).
14. Кифяк В. І., Лесько Н. В. Соціально-економічний аналіз безробіття в Україні // Економіка та держава. 2019. № 1. С. 100-103. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2019_1_19 (дата звернення: 29.04.2022).
15. Мороз С. В., Костюк І. В. Причини та наслідки безробіття в Україні // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2018. Вип. 1. С. 13-17. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2018_1_4 (дата звернення: 29.04.2022).
16. Червона С. П. Безробіття в Україні: аналіз динаміки, статевовікової структури та причин незайнятості // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2020. № 3. С. 12-27. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvhastat_2020_3_4 (дата звернення: 29.04.2022).
17. Швець О. В. Безробіття в Україні: причинно-наслідковий вектор дослідження // Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. 2019. № 2. - С. 190-198. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2019_2_21 (дата звернення: 29.04.2022).
18. Надзвичайний стан в Україні. Агентство ООН у справах біженців. URL : <https://www.unhcr.org/ukraine-emergency.html> (дата звернення: 12.05.2022).
19. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 26.04.2022).
20. Державний центр зайнятості. URL : <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (дата звернення: 26.04.2022).
21. Соціально-економічні проблеми під час війни. Соціологічна група «Рейтинг». URL : https://ratinggroup.ua/research/ukraine/devyatyy_obschenacionalnyy_opros_socialno-ekonomicheskie_problemy_vo_vremya_voyny_26_aprelya_2022.html (дата звернення: 26.04.2022).
22. Robota.ua. Онлайн-ресурс з працевлаштування в Україні. URL : <https://therpoint.rabota.ua/> (дата звернення: 24.04.2022).
23. Деякі питання реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу, нарахування та виплати допомоги по безробіттю на період дії воєнного

стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 березня 2022 року № 334. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.05.2022).

24. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо деяких питань функціонування сфер зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття в період воєнного стану: Закон України від 21.04.2022 року № 7275. URL : <https://www.rada.gov.ua/news/razom/222080.html> (дата звернення: 03.05.2022).

25. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 19 березня 2022 р. № 334: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 року № 509. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/ KP220509?an=1> (дата звернення: 03.05.2022).

26. Час до роботи: як ввімкнути бізнес у часи війни. Інформаційне агентство «УНІАН». URL : <https://www.unian.ua/economics/finance/biznes -pid-chas-viyni-yak-rozpochati-y-chim-ce-mozhe-zagrozhuвати-novini-ukrajina-11802603.html> (дата звернення: 05.05.2022).

27. Урядовий портал. URL : https://www.kmu.gov.ua/timeline?&type=posts&category_id=3 (дата звернення: 05.05.2022).

References:

1. Boryschuk, A., Semenova K. (2017). Analysis of unemployment in Ukraine. // *Statystyka – instrument sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen' : zbirnyk naukovykh prats' [Statistics - a tool for socio-economic research: a collection of scientific papers]*, vol. 3. pp. 29-34. (in Ukr.).

2. Bogatska, N. (2019). Socio-economic analysis of unemployment and employment in the labor market in Ukraine. *Molodyj vchenyj [Young Scientist]*, vol. 11 (2). pp. 450-454. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_11\(2\)__35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_11(2)__35) (Accessed 11 April, 2022) (in Ukr.).

3. Zaitseva, I. (2016). Problems of employment and unemployment in Ukraine and the European Union. *Upravlinnia rozvytkom [Development Management]*, vol. 11. pp. 125-130. (in Ukr.).

4. Shaulskaya, L., Yakimova, N. (2017). Problems of shadow employment in the context of structural transformations of the labor market. *Ekonomichni nauky [Economic Sciences]*, vol. 2. pp. 28-35. (in Ukr.).

5. Mishchuk, N., Zavada, O. (2019). Statistical analysis of the level of economic activity and unemployment in Ukraine. *Ekonomichnyj analiz [Economic Analysis]*, vol. 1(29). pp. 29-35. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2019_29\(1\)__6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2019_29(1)__6) (Accessed 11 April, 2022) (in Ukr.).

6. Postnikova, G., Efremenko, V. (2020). Influence of COVID-19 on the labor market and analysis of unemployment in Ukraine. *Zbirnyk naukovykh prats' Donbas'koi natsional'noi akademii budivnytstva i arkhitektury [Collection of scientific works of the Donbass National Academy of Civil Engineering and Architecture]*, vol. 2. pp. 28-33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zbnpdnaba_2020_2_8 (Accessed 11 April, 2022) (in Ukr.).

7. Shmatko, N., Maslak, M., Jur, M. (2018). Analysis of ways to solve unemployment in Ukraine. *Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Ekonomika [Adaptive management: theory and practice. Economy]*, vol. 4. pp. 56-61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/admthp_2018_4_6 (Accessed 11 April, 2022) (in Ukr.).

8. Golovchenko, O., Golovchenko, M. (2020). Current state and ways to overcome unemployment in Ukraine. *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya : Ekonomika i menedzhment [Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Economy and Management]*

ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ

Economics and Management], vol. 46. pp. 56-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2020_46_9 (Accessed 11 April, 2022) (in Ukr.).

9. Baranyk, Z., Petukhova, O. (2019). Forecasting the unemployment rate in Ukraine. *Stratehiia ekonomichnoho rozvytku Ukrainy [Strategy of economic development of Ukraine]*, vol. 45. pp. 5-13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/seru_2019_45_3 (Accessed 25 April, 2022) (in Ukr.).

10. Blyzniuk, A. (2018) Analysis of the causes and increase of unemployment in Ukraine. *Ekonomika. Finansy. Pravo [Economics. Finances. Right]*, vol. 4. pp. 7-9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2018_4_4 (Accessed 25 April, 2022) (in Ukr.).

11. Bredyuk, V., Joshi, O. (2018). Forecasting unemployment in Ukraine based on the Box-Jenkins method. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiia". Serii : Ekonomika [Scientific Notes of the National University "Ostroh Academy". Series: Economics]*, vol. 10. pp. 146-152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2018_10_24 (Accessed 25 April, 2022) (in Ukr.).

12. Gitis, V., Margieva, M., Drigo, S., Yurkin, A. (2020). Research of the possibility of increasing employment in Ukraine based on the results of the analysis of unemployment problems. *Ekonomichnyj visnyk Donbasu [Economic Bulletin of Donbass]*, vol. 3. pp. 198-204. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2020_3_24 (Accessed 27 April, 2022) (in Ukr.).

13. Gusev, A. (2020). The problem of structural unemployment at the present stage of development of the labor market in Ukraine. *Ekonomika. Finansy. Pravo [Economics. Finances. Right]*, vol. 4(1). pp. 6-9. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2020_4\(1\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2020_4(1)_3) (Accessed 27 April, 2022) (in Ukr.).

14. Kifyak, V., Lesko, N. (2019). Socio-economic analysis of unemployment in Ukraine. *Ekonomika ta derzhava [Economy and State]*, vol. 1. pp. 100-103. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2019_1_19 (Accessed 29 April, 2022) (in Ukr.).

15. Moroz, S., Kostyuk, I. (2018). Causes and consequences of unemployment in Ukraine. *Ekonomichnyj visnyk Zaporiz'koi derzhavnoi inzhenernoi akademii [Economic Bulletin of the Zaporozhye State Engineering Academy]*, vol. 1. pp. 13-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2018_1_4 (Accessed 29 April, 2022) (in Ukr.).

16. Chervona, S. (2020). Unemployment in Ukraine: analysis of the dynamics, gender and age structure and causes of unemployment. *Naukovyj visnyk Natsional'noi akademii statystyky, obliku ta audytu [Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Auditing]*, vol. 3. pp. 12-27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvhastat_2020_3_4 (Accessed 29 April, 2022) (in Ukr.).

17. Shvets, O. (2019). Unemployment in Ukraine: causal vector of research. *Visnyk KhNAU. Serii : Ekonomichni nauky [Bulletin of KhNAU. Series: Economic Sciences]*, vol. 2. pp. 190-198. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkhnau_ekon_2019_2_21 (Accessed 29 April, 2022) (in Ukr.).

18. Ukraine emergency. *Ahentsstvo OON u spravakh bizhentsiv [The UN Refugee Agency]*. URL : <https://www.unhcr.org/ukraine-emergency.html> (Accessed 12 May, 2022) (in Eng.).

19. State Statistics Service of Ukraine. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 26 April, 2022) (in Ukr.).

20. State Employment Center. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (Accessed 26 April, 2022) (in Ukr.).

21. Socio-economic problems during the war. *Sotsiologichna hrupa «Rejtynh» [Sociological group "Rating"]*. URL: <https://ratinggroup.ua/research/ukraine/>

devyatyy_obschenacionalnyy_opros_socialno-ekonomicheskije_problemy_vo_vremya_voyny_26_aprelya_2022.html (Accessed 26 April, 2022) (in Ukr.).

22. Robota.ua. *Onlajn-resurs z pratsevlashtuvannia v Ukraini*. [Online resource for employment in Ukraine]. URL: <https://thepoint.rabota.ua/> (24 April, 2022) (in Ukr.).

23. *Some issues of registration, re-registration of the unemployed and keeping records of jobseekers, accrual and payment of unemployment benefits for the period of martial law*, Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 19, 2022 № 334. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334-2022-%D0%BF#Text> (Accessed 03 May, 2022) (in Ukr.).

24. *On Amendments to Certain Legislative Acts Concerning Certain Issues of Functioning of Employment Spheres and Compulsory State Social Insurance in the Event of Martial Law*, Law of Ukraine of April 21, 2022 № 7275. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/222080.html> (Accessed 03 May, 2022) (in Ukr.).

25. *On Amendments to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 19, 2022 № 334*, Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April 29, 2022 № 509. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP220509?An=1> (Accessed 03 May, 2022) (in Ukr.).

26. Time to work: how to turn on business in times of war. *Informatsijne ahentstvo «UNIAN» [UNIAN news agency]*. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/biznes-pid-chas-viyni-yak-rozpochati-y-chim-ce-mozhe-zagrozhuvati-novini-ukrajina-11802603.html> (Accessed 05 May, 2022) (in Ukr.).

27. Government portal. URL: https://www.kmu.gov.ua/timeline?type=posts&category_id=3 (Accessed 05 May, 2022) (in Ukr.).

УДК 657.37

JEL Classification: G32, M21, M41

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2022-2.86.04>

Юлія Маначинська, к.е.н., доцент,

<https://orcid.org/0000-0001-9155-3417>

Чернівецький торговельно-економічний інститут ДТЕУ,

м. Чернівці

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗВІТУ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ В АКТУАРНИЙ ЗВІТ ПРО ЗМІНИ У ВЛАСНОМУ КАПІТАЛІ

Анотація

Актуальність. Постановка проблеми. В умовах воєнного стану вітчизняні суб'єкти господарювання опинилися в доволі скрутному фінансовому становищі, що відповідно чинить згубний вплив на результативність ключових показників їх бізнес-